

УДК 910:246/247(477.81)

Кучер Павло Вікторович

Львівський державний університет
фізичної культури імені Івана Боберського, м.
Львів, Україна, e-mail: zevumi55@gmail.com

ГЕОПРОСТОРОВЕ ПОШИРЕННЯ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА САКРАЛЬНИХ СПОРУД РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Мета. Вивчити геопросторове поширення дерев'яних та кам'яних сакральних споруд Рівненської області. Виконати туристичне районування Рівненської області (за показниками кількості та коефіцієнтом насичення сакральних споруд). Виконати статистичні розрахунки відсоткового співвідношення сакральних об'єктів та коефіцієнтів насичення. Стаття написана з метою вивчення геопросторового поширення сакральних пам'яток Рівненської області.

Методика. Створено картосхему геопросторового поширення сакральних споруд Рівненської області. Виконано розрахунки кількості сакральних споруд, відсоткового співвідношення та коефіцієнтів насичення. Виконано районування Рівненської області та виділено три сакральньо-туристичні регіони.

Результати. За результатами дослідження було встановлено, що сакральні дерев'яні та кам'яні споруди у Рівненській області розміщені нерівномірно. Основна їх кількість зосереджена у Південному сакральньо-туристичному регіоні. Встановлено, що у Рівненській області налічується дерев'яних та 50 кам'яних церков, що пояснюється нерівномірною лісистістю території області. Було обґрунтовано районування області з позиції насиченості сакральними об'єктами у різних частинах дослідної території.

Наукова новизна. Вперше було складено картосхеми геопросторового поширення дерев'яних та кам'яних сакральних споруд Рівненської області. Вперше виконано сакральньо-туристичне районування Рівненської області і виділені три сакральньо-туристичні регіони відповідно до насиченості сакральними дерев'яних та кам'яних об'єктами.

Практична значимість. Результати наукового дослідження можна використати для складання туристичних маршрутів для туристичних подорожей із релігійною та сакральною метою, а також для доповнення до матеріалів лекційних та семінарських занять із навчальної дисципліни «Туристичні ресурси України» для спеціальності «Туризм».

Ключові слова. Геопросторове поширення, картосхема, Рівненська область, сакральний об'єкт, сакральньо-туристичний регіон.

УДК 910:246/247(477.81)

Кучер Павел Викторович

Львовский государственный университет
физической культуры, им. Ивана Боберского, г.
Львов, Украина, e-mail: zevumi55@gmail.com

ГЕОПРОСТРАНСТВЕННОЕ РАСПРОСТРАНЕНИЯ И ХАРАКТЕРИСТИКА САКРАЛЬНЫХ СООРУЖЕНИЙ РОВЕНСКОЙ ОБЛАСТИ

Цель. Выполнить анализ геопространственного распространение деревянных и каменных сакральных объектов Ровенской области. Выполнить районирование области. Выполнить статистические расчеты процентного соотношения сакральных объектов и коэффициентов нагрузки.

Методика. Создана картосхема геопространственного распространение сакральных сооружений Ровенской области. Выполнены расчеты количества сакральных сооружений,

процентного соотношения и коэффициентов насыщения. Выполнено районирование Ровенской области и выделено три сакрально-туристические регионы.

Результаты. По результатам исследования было установлено, что сакральные деревянные и каменные сооружения в Ровенской области размещены неравномерно. Основное их количество сосредоточено в Южном сакрально-туристическом регионе. Установлено, что общее количество деревянных церквей в Ровенской области составляет 135, а каменных 50, что объясняется неравномерной лесистостью территории области. Было обосновано районирования области с позиции насыщенности сакральными объектами в различных частях исследовательской территории.

Научная новизна. Впервые было составлено картосхемы геопространственного распространения деревянных и каменных сакральных сооружений Ровенской области. Впервые выполнено районирование на три сакрально-туристические регионы в соответствии с насыщенности сакральными деревянными и каменными объектами Ровенской области и обосновано его.

Практическая значимость. Результаты научного исследования можно использовать для составления туристических маршрутов для занятий религиозным туризмом, а также для дополнения к материалам лекционных и семинарских занятий по учебной дисциплине «Туристические ресурсы Украины» для специальности «Турзм».

Ключевые слова. Геопространственное распространение, картосхема, Ровенская область, сакральный объект, сакрально-туристический регион.

UDC 910:246/247(477.81)

Kucher Pavlo Victorovich

Lviv state university of physical culture
named after Ivan Boberskyi. Lviv, Ukraine.
e-mail: zevumi55@gmail.com

GEOSPATIAL DISTRIBUTION AND CHARACTERISTICS OF SACRAL BUILDING IN RIVNE REGION

Purpose. Analyze geospatial distribution of wooden and stone sacred objects Rivne Region. Run zoning area. Perform statistical calculations percentage of sacred objects and load factor.

Method. A mapped schemes of geospatial distribution of sacred buildings in Rivne Region have done. Calculations of the number of sacred buildings, percentage and coefficient of saturation. Completed zoning Of Rivne Region and identified three sacral and tourist regions.

Results. The study found that sacral wooden and stone buildings in Rivne region are uneven. Their main number is concentrated in South-sacral tourism region. It was established that the total number of wooden churches in Rivne region is 135, and 50 stone, due to uneven forestation of the area. It was reasonably zoning area from the position saturation sacred objects in different parts of the research area.

Scientific novelty. Was first compiled kartoshemy geospatial distribution of wooden and stone sacred buildings Rivne region the first time the zoning for three sacral and tourist regions under saturation sacred wooden and stone objects Rivne region and proved it.

The practical significance. The results of scientific research can be used for the preparation of tourist routes to practice religious tourism, as well as to add to the material of lectures and seminars with the subject matter "Tourist resources of Ukraine" for specialty "Turzm."

Keywords. Geospatial spread kartoshema, Rivne region, sacred object, sacred and tourist region.

Постановка проблеми. Релігійний туризм є одним із нових видів рекреаційно-туристської діяльності. Зацікавленість туристів сакральними об'єктами у наш час має тенденцію до зростання, що є свідченням утвердження у свідомості людей християнського способу життя (2010) [1, с. 1]. Сакральні об'єкти, з точки зору туризму, відіграють важливе значення для туристичних подорожей із релігійною метою. Однак, такі об'єкти є недостатньо досліджені з позиції їх поширення. Тому, серед великої кількості досліджень та наукових праць поширення сакральних об'єктів та їх картографічне відображення в Україні, зокрема в Рівненській області відсутнє. Відсутність таких досліджень і зумовлюють актуальність теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед всієї кількості наукових праць та публікацій видано навчальний посібник Панкова Є. В. (2003) «Туристичне краєзнавство», де висвітлено загальну характеристику всіх типів туристичних ресурсів України, в тому числі і достатньо добре досліджено та описано дерев'яні та кам'яні церкви Рівненської області, однак карт їх геопросторового поширення немає [2]. Існує цікавий електронний ресурс «IgotoWorld», де представлено чи не всі сакральні об'єкти Рівненської області із коротким їх описом [3]. Проведено вивчення сакральних об'єктів з точки зору історичних та релігійних аспектів, наприклад ставлення держави до православної церкви на Рівненщині (2010) [4, с. 149-153]. Цікавими є дослідження Божук Т. І. (2008) де вивчено методичні аспекти визначення оцінки сакральних об'єктів [1]. Дослідження Безручко Л. (2012) спрямовані на вивчення оцінки історико-культурного потенціалу на прикладі Турківського району Львівської області для потреб релігійного туризму, де проведено цікаві дослідження сакральних об'єктів (2012) [5, 110-121]. У праці «Туристичні ресурси України» Волошин І. М. (2015) вивчено геопросторове поширення різних туристичних об'єктів, в тому числі й дерев'яних та кам'яних церков Рівненської області та складено відповідні картосхеми [6, 110-121] однак картосхем усіх сакральних об'єктів немає. Інші ж дослідження стосувались вивчення окремих церков, тут відомі дослідження Міненко Т. () [7]. Серед закордонних досліджень, відомі дослідження таких дослідників, як: Ігор Стаменковіч та Мірослав Вуйчіч (2014), які займались туристичною оцінкою Римо-Католицьких сакральних об'єктів [8, 185-202]. Мірко Грчіч (2010) у своїх працях досліджував паломницький туризм та його особливості. [9]. Анна Гораль (2011) проводила цікаві дослідження, що стосувались розвитку культурного туризму сакральних і духовних об'єктів, що належать до реєстру всесвітньої спадщини ЮНЕСКО [10, с. 49-59]. Є. К Ковальчук (2009) охарактеризував формування фонду сакрального мистецтва у Волинському краєзнавчому музеї, розкриті основні етапи цього процесу впродовж 1929–2009 рр. (роки існування музею), визначено місце та роль сакральної спадщини Волині в художній культурі України. До наукового обігу введена низка унікальних творів волинського іконопису [16]. Окрім того, Є.К. Ковальчук (2014) проаналізував джерела до вивчення колекції сакрального мистецтва у Волинському краєзнавчому музеї [17]. Любіцева О.О. (2015)

досліджено динаміку релігійних організацій в м. Києві, структуру християнських громад м. Києва. Автор виділяє п'ять етапів, для домінування певного стилю. Висвітлено динаміку туристичних потоків м. Києва [18].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Інформація щодо поширення сакральних споруд Рівненської області є, однак саме їх картографічне відображення та детальні статистичні розрахунки насиченості відсутні. Власне цим аспектам присвячено дослідження.

Формулювання цілей статті. Вивчити геопросторове поширення дерев'яних та кам'яних сакральних об'єктів Рівненської області та відобразити їх поширення на картосхемах. Розробити та обґрунтувати сакрально-туристичне районування Рівненської області. Оцінити ступінь насиченості визначити відсоткове навантаження сакральними об'єктами у різних частинах дослідної території Рівненської області.

Виклад основного матеріалу. Проведено сакрально-туристичні дослідження геопросторового поширення дерев'яних та кам'яних сакральних об'єктів Рівненської області. Відповідно до інвентаризаційної відомості «Державний реєстр національного культурного надбання Рівненської області» та «Державний реєстр пам'яток архітектури місцевого значення Рівненської області» [11] було виявлено та нанесено на картосхему поширення всіх дерев'яних та кам'яних церков, а також монастирів у Рівненській області. Виявлено, що у Рівненській області нараховується 135 дерев'яних (рис. 1) та 70 кам'яних церков та монастирів (рис. 3). Складено картосхеми геопросторового поширення дерев'яних та кам'яних сакральних об'єктів, а також окремі картосхеми геопросторового поширення найдавніших дерев'яних церков (рис. 2) та кам'яних церков та монастирів (рис. 4) Рівненської області. Відповідно до насичення дерев'яними та кам'яними церквами Рівненської області проведено туристичне районування Рівненської області та виділено три сакрально-туристичні регіони: північний сакрально-туристичний регіон (Північний СТР), центральний сакрально-туристичний регіон (Центральний СТР) та південний сакрально-туристичний регіон (Південний СТР). Для більш детального вивчення дослідної території було складено таблицю у якій подано кількість дерев'яних та кам'яних церков у Рівненській області та обчислено їх відсоткове співвідношення до загальної кількості церков у області. (див. таблиця 1). Для узагальнення дослідження було складено розрахунки коефіцієнтів навантаження у кожному сакрально-туристичному регіоні (див. таблиця 2), що також відображено на картосхемі (рис. 2, рис. 3).

Таблиця 1

Кількість дерев'яних та кам'яних церков у адміністративних районах Рівненської області та їх відсоткове співвідношення

№	Адміністративний район	Кількість дерев'яних церков	Кількість кам'яних церков	Співвідношення від загальної кількості дер.	Співвідношення від загальної кількості кам.
---	------------------------	-----------------------------	---------------------------	---	---

				<i>церков в області (у %)</i>	<i>церков в області (у %)</i>
1.	Заріченський	5	0	4	0
2.	Дубровицьки	5	2	4	3
3.	Рокитнівський	3	0	2	0
4.	Володимирецький	9	2	7	3
5.	Сарненський	7	1	5	2
6.	Костопільський	11	2	8	3
7.	Березнівський	9	0	7	0
8.	Рівненський	10	26	7	37
9.	Гошанський	14	4	11	6
10.	Корецький	13	9	10	13
11.	Острозький	16	7	12	10
12.	Здолбунівський	14	5	10	7
13.	Дубенський	5	7	4	10
14.	Млинівський	7	2	5	3
15.	Демидівський	1	1	1	3
16.	Радивилівський	6	2	3	3
<i>Загальна кількість:</i>		135	70	100	100

Таблиця 2

*Коефіцієнти навантаження дерев'яними та кам'яними церквами у
сакрально-туристичних регіонах Рівненської області*

<i>№</i>	<i>Регіон</i>	<i>Кількість дер. церков</i>	<i>Кількість кам. церков</i>	<i>Коефіцієнт навантаження дер. церквами</i>	<i>Коефіцієнт навантаження кам. церквами</i>	<i>% від заг. кіль. дер. церк. в обл.</i>	<i>% від заг. кіль. кам. церк. в обл.</i>
1.	Північний СТР	19	4	0,1	0,06	14	6
2.	Центральний СТР	30	3	0,3	0,04	22	4
3.	Південний СТР	86	63	0,6	0,9	64	90
<i>Загальна кількість:</i>		135	70	1	1	100	100

Примітка СТР – Сакрально-туристичний регіон*

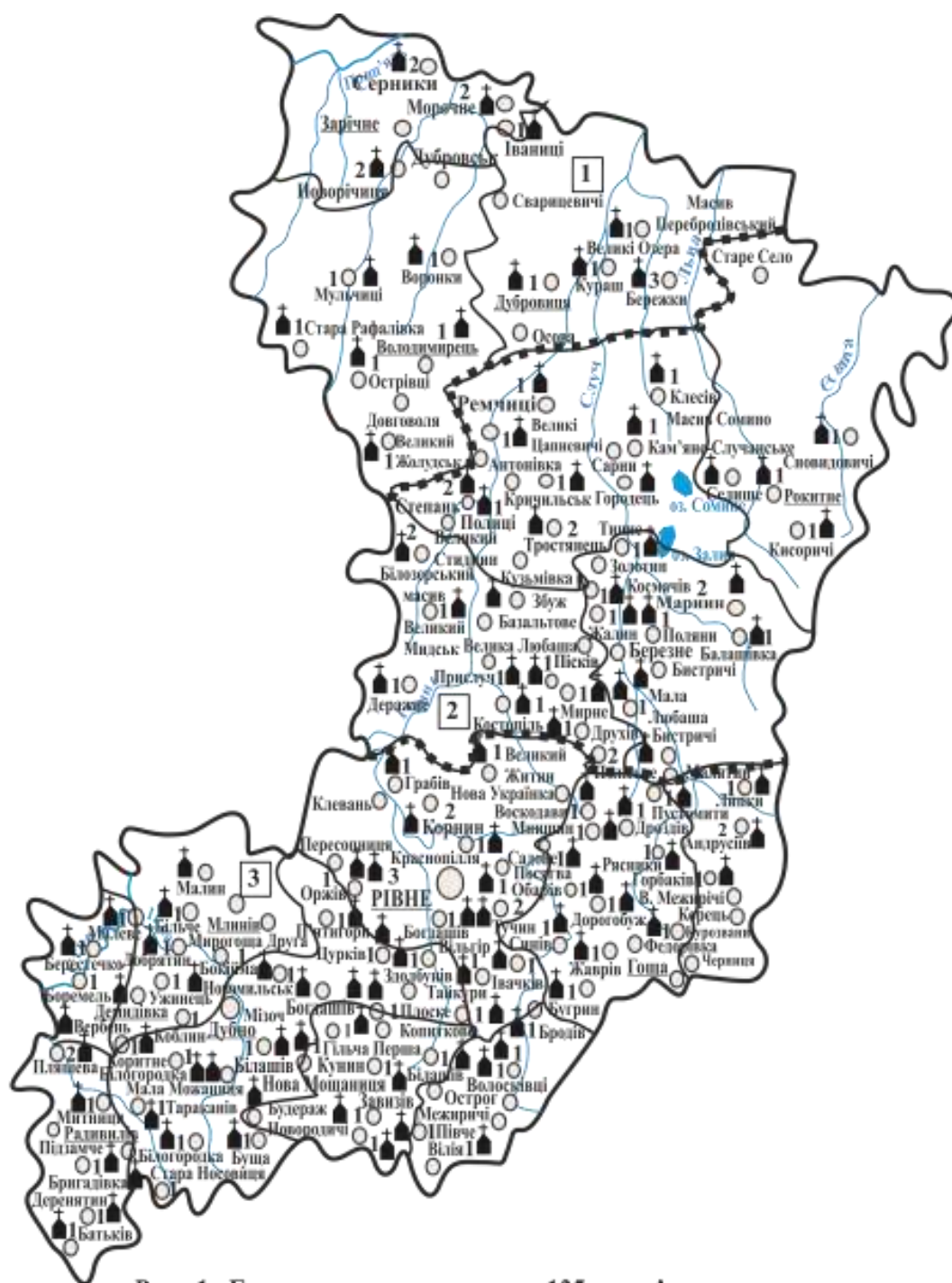

Рис. 1 . Геопросторове поширення 135 дерев'яних церков Рівненської області

Умовні позначення:

1 - Північний сакральний регіон	⛑ - Дерев'яна церква
2 - Центральний сакральний регіон	○ - Розташування населеного пункту
3 - Південний сакральний регіон	■ ■ ■ - Межі сакрально-туристичного регіону
Серники - Назва населеного пункту	Зарічне - Назва районного центру
■ - Назва сакрально-туристичного регіону	■ - Назва районного центру

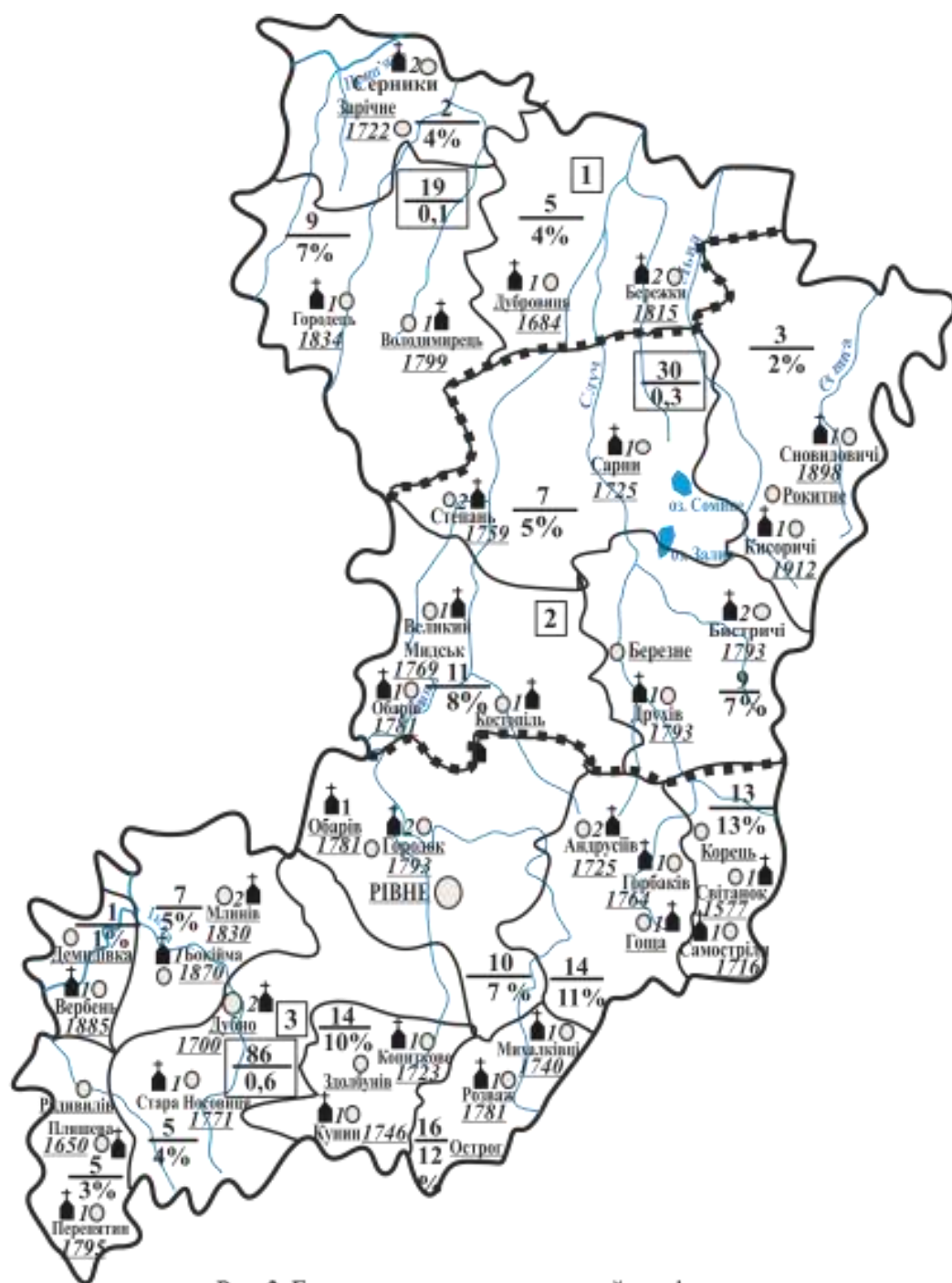

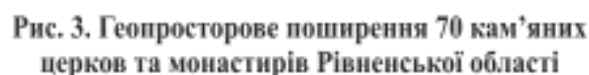
Рис. 2. Геопросторове поширення найдавніших дерев'яних церков Рівненської області

Умовні позначення:

- 1 - Північний СТР
- 2 - Центральний СТР
- 3 - Південний СТР

- ⛪ - Дерев'яний сакральний об'єкт
- - Розташування населеного пункту
- Розваж - Назва населеного пункту
- Острогож - Назва районного центру
- 1771 - Роки забудови церков

- $\frac{86}{0,6}$ - в чисельку кількість сакральних об'єктів у регіоні
- в знаменнику коефіцієнт навантаження сакральними об'єктами в регіоні до загальної їх кількості
- $\frac{5}{4\%}$ - в чисельнику кількість сакральних об'єктів у районі
- в знаменнику співвідношення сакральних об'єктів у районі до загальної їх кількості в області
- - Межі сакрального регіону
- 1 - Кількість дерев'яних сакральних об'єктів у адміністративному районі

1	- Північний СТР	$\frac{63}{0,9}$	- в чисельку кількість сакральних об'єктів у регіоні
2	- Центральний СТР		- в знаменнику коефіцієнт навантаження сакральними об'єктами в регіоні до загальної їх кількості
3	- Південний СТР	$\frac{3}{10\%}$	- в чисельнику кількість сакральних об'єктів у районі
	- Кам'яна церква		- в знаменнику співвідношення сакральних об'єктів у районі до загальної їх кількості в області
	- Монастир	■■■■	- Межі сакрального регіону
○	- Розташування населеного пункту	1	- Кількість дерев'яних сакральних об'єктів у адміністративному районі
Міов	- Назва населеного пункту		- Кількість сакральних об'єктів у сакральній області
Острів	- Назва районного центру		- Кількість сакральних об'єктів у сакральній області

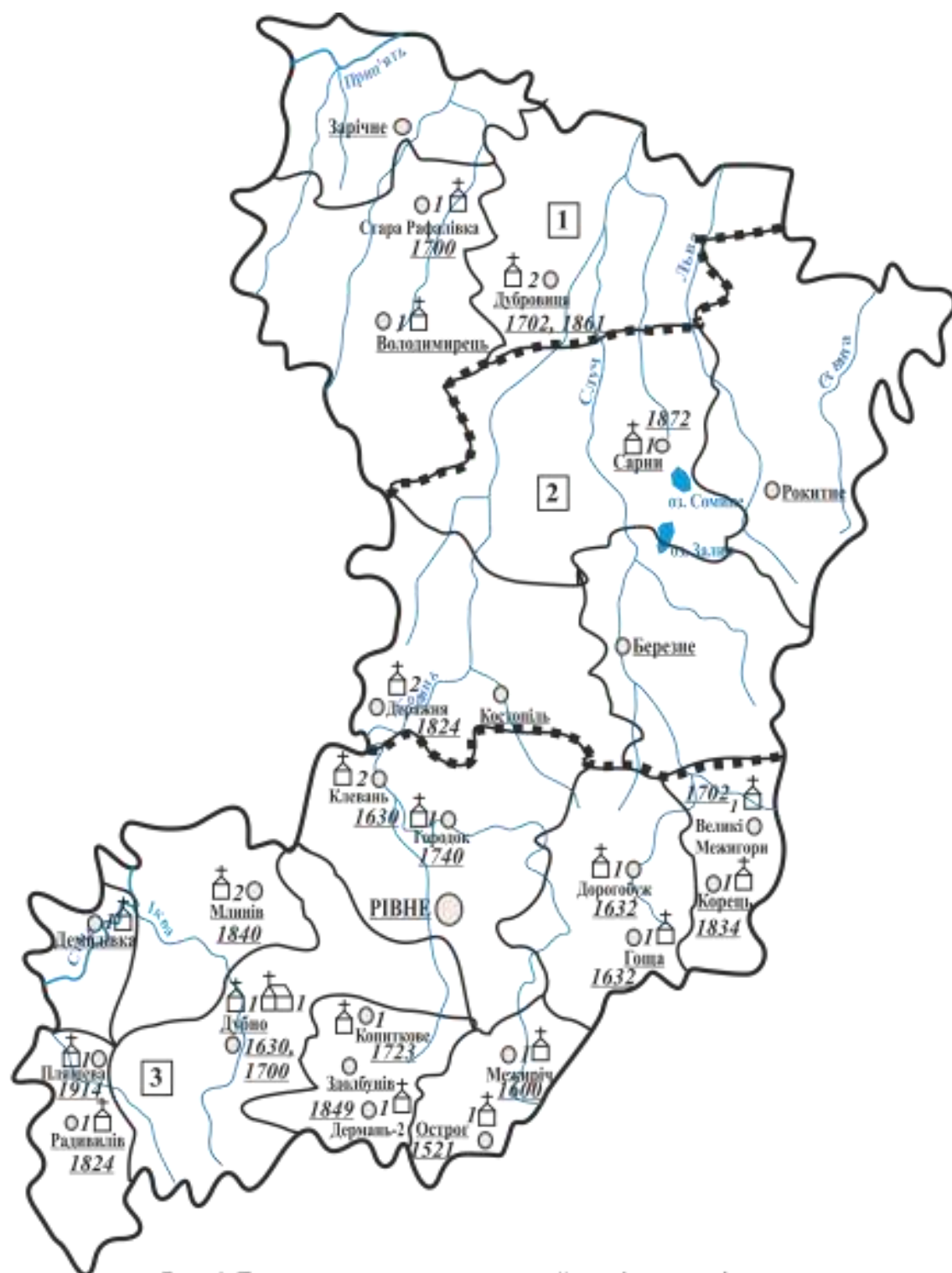

Рис. 4. Геопросторове поширення найдавніших кам'яних церков та монастирів Рівненської області

Умовні позначення:

- 1 - Північний СТР
- 2 - Центральний СТР
- 3 - Південний СТР

⛪ - Кам'яна церква

⛪ - Монастир

1824 - Роки забудови церкви

■■■■ - Межі сакрального регіону

1 - Кількість сакральних об'єктів у адміністративному районі

1521 - Роки забудови церкви

○ - Розташування населеного пункту

Копиткове - Назва населеного пункту

Острів - Назва районного центру

РІВНЕ - Назва обласного центру

Під коефіцієнтом навантаження ми подаємо співвідношення кількості сакральних пам'яток у адміністративному районі до їх кількості в області. Такі ж показники виконано і у сакрально-туристичних регіонах. Коефіцієнти показують наскільки густо (щільно) заповнений певний адміністративний район (або сакрально-туристичний регіон) в області. Коефіцієнти навантаження подано у таблиця (табл. 1, табл. 2) та подано на картосхемах (рис. 2, рис. 3).

Північний СТР. Належать Заріченський, Володимирецький та Дубровицький адміністративні райони Рівненської області. Виявлено 19 дерев'яних церков, коефіцієнт насиченості 0,1 що становить 10 % від загальної їх кількості церков в області. Кількість кам'яних церков та монастирів - 4; коефіцієнт навантаження 0,1 що становить 5,7 % від загальної кількості церков в області (див. таблиця 2). Детальні розрахунки кількості та відсоткового співвідношення дерев'яних церков у межах кожного адміністративного району відображено на картосхемі геопросторового поширення дерев'яних (рис. 2) та кам'яних церков та монастирів Рівненської області (рис. 3) та таблиці 1.

Основні критерії для виділення цього регіону — невисока освоєність території, велика віддаль між населеними пунктами, високий рівень заболоченості (до 50% площі вкривають болота і заболочені землі), невелика кількість дерев'яних та кам'яних церков по відношенню до інших сакрально-туристичних регіонів [12, с. 73].

Коротка характеристика Північного СТР. Регіон, сформувався на основі переважно піщаних палеогенових та знижених межиріч, розчленованих маловиразними долинами Льви, Чакви та їх приток, характеризується досить високим рівнем заболоченості. Це район найбільшого на Рівненщині поширення верхових боліт. Розвинені соснові, дубово-соснові та межирічні луки на дерново-підзолистих і дернових супіщаних ґрунтах. Особливе місце в районі посідають терасові долини річок Горині та Случі (пригирлова ділянка), де значну роль відіграють місцевості вкриті різнотравними луками (часом заболоченими) заплавами та піщаними масивами на надзаплавних терасах (з активними еоловими формами рельєфу). Господарське освоєння району обмежується незначними площами дренажних ділянок межиріч та торфопоземками (болотний масив Кремінне). Малоприятливі мікрокліматичні умови, подібні до умов Зарічанського району, а останнім часом і широкомасштабне забруднення радіонуклідами, пов'язане із чорнобильською катастрофою 1986 р., виступають стримуючими факторами при проведенні сільськогосподарських та лісогосподарських робіт. [12, с. 73].

Опис найцікавіших об'єктів. Церква святого великомученика Дмитрія Солунського, с. Серники. На сьогоднішній день — це єдина у районі архітектурна пам'ятка державного значення. Зведена церква у 1821 р., вчені припускають, що вона була побудована на місці попереднього храму в 1770 р., тому що на дзвіниці, яка розташована поруч вирізьблено цю дату. Підтверджує дану версію і фундаційний напис на одній з ікон старого іконостасу. — 17.

Побудований храм із стрижневого дерева. Дрібні деталі скріплювали цвяхами, а більші шляхом вирізування. Цим і пояснюється стійкість споруди. Стіни ззовні шальовані вертикальними дошками з нащільниками. Церква св. Дмитрія має три частини у будівельному плані та відповідно є тридільною, трьох банною. Вона вибудована в такому місці, що її практично видно зі всіх куточків села Серники. Храм має три куполи й відповідно три частини архітектурного комплексу. Особливе захоплення викликає іконостас храму. Серед ікон — «Богородиця Одигітрія», (кін 18 ст.), «Спас» (кін. 18 ст.). Окремо від іконостасу зберігається ікона «Св. Дмитрія», яка теж належить до унікальних творів народного мистецтва поліських майстрів 18 ст., що не мають аналогів на українському Поліссі [13].

Центральний СТР. Кількість дерев'яних церков — 30, коефіцієнт насиченості дерев'яними церквами 0,3, що становить 22% від загальної кількості в області. Кількість кам'яних церков та монастирів — 3; коефіцієнт навантаження 0,6, що становить 4,2% від загальної кількості в області (див. рис.2; рис 3.) та (див. таблиця 1, таблиця 2).

Підставами для виокремлення Сарненського, Рокитнівського, Костопільського та Березнівського адміністративних районів області у Центральний сакральнo-туристичний регіон є: високий рівень заболоченості (близько 40 %), що значною мірою пов'язано з розміщенням більшої частини території у межах колишньої прadolини Стир-Словена, виробленої талими водами дніпровського льодовика. На півдні поверхні підходять карбонатні утворення верхньої крейди, які лише подекуди перекриваються відносно мало потужними піщано-суглинистими відкладами флювіогляціального, алювіального або оперового походження. Своєрідність геологічної будови цього регіону проявляється і через численні виходи на денну поверхню рифейських базальтів та інших вивержених порід. Особливості літогенної основи зумовили поширення тут добре дренованих хвилястих (часом плоских) денудаційних межиріч, вкритих сосново-дубовими лісами, луками, болотами (заболочення не перевищує 22-25%) на дерново-середньопідзолистих та дерново-карбонатних ґрунтах [12, с. 73]. Територія Центрального СТР є більше освоєна та розорена ніж територія Північного СТР, що є підставою для виокремлення цих областей у окремий регіон. Територія Центрального СТР відзначається більшою кількістю дерев'яних церков, а відповідно і вищим коефіцієнтом насиченості по відношенню до Північного СТР, що дає підстави виокремити ці адміністративні райони у окремий сакральнo-туристичний регіон.

Коротка характеристика Центрального СТР. Характеризується на півночі поширенням піщаних масивів (флювіогляціальні, алювіальні та озерні відклади на палеогеновій або крейдовій основі) з сосновими лісами та дерново-слабopідзолистими (місцями розвіяними) ґрунтами та інтенсивно заболоченою місцевістю рівнинно-западних межиріч з дуже строкатим ґрунтовим покривом (дерново-підзолисті, лучно-болотні, болотні, часом дерново-карбонатні ґрунти) [12, с. 73].

Опис найцікавіших об'єктів. Церква Різдва Пресвяної Богородиці, с. Ремчиці — існуюча дерев'яна церква постала силами парафян у 1767 році. Зведена без цвяхів. Двічі церква горіла. Під час зовнішнього ремонту святині в 2005 р., на балці конструкції побачили дату 1836 і пам'ятну таблицю, яка сповіщає, що церкву перекривали у 1881 р. Сьогодні церква належить до пам'яток архітектури. Святиню використовує громада УПЦ МП. Розташовується в центральній частині Ремчиць, біля роздоріжжя, на узвишші. Будівля видовжена в плані, приземиста. До вівтаря з півдня прибудована ризниця. До бабинця церкви по осі зробили рівношироку прибудову з дерева, до якої додали (у ХІХ ст.) дерев'яну вежу-дзвіницю - так монументальні форми дерев'яного сакрального будівництва Волині були порушені у зв'язку з необхідністю надати церквам "єпархіального стилю". В інтер'єрі святині зберігся п'ятиярусний іконостас. На прицерковній території існують поховання [13].

Південний СТР. Виявлено 86 дерев'яних церков, коефіцієнт насиченості дерев'яними церквами 0,7, що становить 64% від загальної їх кількості в області. Кількість кам'яних церков та монастирів — 44; коефіцієнт насиченості 0,8, що становить 90% від загальної їх кількості в області. До Південного СТР належать такі адміністративні райони області: Рівненський, Гощанський, Корецький, Млинівський, Дубенський, Здолбунівський, Острозький, Демидівський та Радивилівський.

Підстави для виокремлення цих адміністративних районів у окремий сакрально-туристичний регіон: родючі ґрунти (тут зосереджена більша частина чорноземів типових та опідзолених), а також густе заселення району. Ці фактори зумовили високий рівень антропогенної трансформації природного ландшафтного фонду — понад 80% території розорано, ліси збереглися лише фрагментарно, значні площі займають населені пункти, промислові підприємства, шляхи сполучення [12, с. 75-76].

Коротка характеристика Південного СТР. Характеризується слабо хвилястою поверхнею з чергуванням широких балок та вирівняних місцевостей. В рельєфі особливе місце займають долинні ландшафти лівих приток Горині — Стубелки, Усті (раніше заболочені, а тепер осушені заплави, перші надзаплавні тераси) та радіально почленоване Острозьке плато, де починаються притоки Ікви, Стиру, Горині, Путилівка, Зборів та ін.). [12, с. 75-76]. Регіон характеризується набагато більшою кількістю, як дерев'яних так і кам'яних церков та монастирів, по відношенню до Північного СТР та Центрального СТР (див. рис.2; рис. 3) та (див. таблиця 1; таблиця 2).

Опис найцікавіших об'єктів. Преображенська церква селища Оржів є пам'яткою архітектури національного значення. Храм побудовано у 1770 р. на кошти парафян. Церква хрестоподібна, належить до монументальних пам'яток дерев'яної архітектури Волинського полісся. Однак на початку будівництва вона була тризрубна, і лише 1868 р. до центральної частини нефу прибудовано зруби з північної та південної сторін. Таким чином храм став

хрестоподібним. Церква преображення Господнього в Оржеві гарно вписана в навколишнє довкілля і доповнює його своєю величчю і красою [15].

Висновки: 1. Дерев'яні та кам'яні церкви Рівненської області поширені нерівномірно, як видно із картосхеми (рис.2) та (рис. 3). Найбільше їх насичення виявлено у Південному СТР, що підтверджують розрахунки. Найменше насичення сакральними об'єктами рівненської області мають Північний СТР та Центральний СТР., що пов'язано із великою заболоченістю території, відносно невисокою густотою заселення та відсутністю лісів, що слугувало би будівельним матеріалом для будівництва церков.

2. Як показують розрахунки Рівненська область надзвичайно багата на дерев'яні та кам'яні сакральні споруди. Виявлено 135 дерев'яних та 50 кам'яних сакральних об'єктів. Така кількість об'єктів свідчить про величезний потенціал області для розвитку у регіоні релігійного та сакрального туризму.

3. На нашу думку сакрально-туристичне районування слід пояснювати природними рисами та характеристиками території Рівненської області.

4. Сакрально-туристичне районування території Рівненської області показує, що область характеризується доволі різними природними рисами, що пояснює нерівномірну насиченість сакральними спорудами.

5. Найдавніші дерев'яні та кам'яні церкви побудовані у XVII-XVIII ст.

6. Складені картосхеми можна використовувати для розробки на їх основі туристичних маршрутів для потреб релігійного та сакрального туризму.

Список використаних джерел:

1. Божук, Т. І. «Методичні аспекти визначення оцінки сакральних об'єктів для потреб туризму» / Божук Т.І. // Львівський державний інститут новітніх технологій та управління ім. В. Чорновола – Львів 2008, с. 260-272.
2. Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство Навчальний посібник / Панкова Є.В. // Київ – Видавництво: Альтерпрес, 2003. - 352 С.
3. Путівник по Україні - Електронний ресурс - [Режим доступу: http://ua.igotoworld.com/ua/poi_catalog/2301-543-temples-rivne-oblast.htm].
4. Галамай О. М. Ставлення держави до православної церкви на Рівненщині у другій половині 1950-х – 1960-х рр. / О. М. Галамай // Наукові записки [Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського]. Серія : Історія. - 2010. - Вип. 17. - С. 149-153. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzvdpu_ist_2010_17_32.
5. Безручко Л. Оцінка історико-культурного потенціалу Турківського району для потреб релігійного туризму / Любомир Безручко // Туристичними шляхами Прикарпаття : збірник наукових праць / Міністерство освіти, науки, молоді та спорту України, Львівський інститут економіки і туризму ; за редакцією Р. Береста. - Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2012. – С. 110-121. – Бібліографія: 5 назв.
6. Волошин І. М. Туристичні ресурси України з атласом туристичних мандрівок : довід. вид. / І. М. Волошин, Л. Ю. Матвійчук, К. В. Ненько. – Львів : ЛДУФК, 2015. – 437 с.
7. Міненко Т. – Покровська церква села Тайкури, як об'єкт вивчення історико-культурної спадщини краю; Актуальні питання культурології / Альманах наукового товариства «Афіна» кафедра культурології та музеєзнавства / Випуск 12 - 2012 р.
8. Igor Stamenković. Tourism Assessment of Roman-Catholic Sacral Objects Using Analytical Hierarchy Process (Ahp) – Case Study of Novi Sad, Petrovaradin and Sremska Kamenica / Igor Stamenković, Miroslav Vujičić // Turizam Volume 18, Issue 4 185-202 (2014).
9. Mirko Grčić. Sacral geography of orthodox christianity and religious tourism / Mirko Grčić // Bulletin of the serbian geographical society / 2010 year / tome XC - No 3
10. A. Goral / international journal of heritage and sustainable development / A. Goral // vol 1. no 1. june 2011 pp. 49-59

11. Вікімедіа Україна. Реєстри пам'яток. Електронний ресурс [Режим доступу: http://wikilovesmonuments.org.ua/listy_pamiatek/].
12. Коротун І.М. Географія Рівненської області. Природа, населення, господарство, екологія / Коротун І.М., Коротун Л.К. / Рівне 1996 - 274 с.
13. Архітектурні пам'ятки Зарічненщини [Електронний ресурс] : бібліографічний покажчик літератури / Зарічненська ЦРБ. – Зарічне ... Церква святого великомученика Дмитрія Солунського / Рівне, 2008. – с.54
14. Історична Волинь. Електронний ресурс : [Режим доступу: www.istvolyn.info].
15. Електронний ресурс / Відділ культури і туризму Рівненської області / [Режим доступу: <http://cultura.rv.ua/?p=1351>].
16. Фонд сакрального мистецтва у Волинському краєзнавчому музеї: етапи формування (1929–2009 роки) / Є.І. Ковальчук // Праці Центру пам'яткознавства: Зб. наук. пр. — 2009. — Вип. 16. — С. 118-130. — Бібліогр.: 32 назв. — укр.
17. Ковальчук Є. Колекції сакрального мистецтва у Волинському краєзнавчому музеї: джерельна база дослідження / Є. Ковальчук // Мандрівець. - 2014. - № 4. - С. 20-25. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mandriv_2014_4_6
18. Любіцева О. О. Сакральний потенціал м. Києва і напрямки інтенсифікації його використання / О. О. Любіцева, І. М. Стригун // Географія та туризм. - 2015. - Вип. 32. - С. 86-96. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gt_2015_32_11

Список использованных источников.

1. Божук Т. И. «Методические аспекты определения оценки сакральных объектов для нужд туризма» / Божук Т.И. // Львовский государственный институт новейших технологий и управления им. В. Черновола - Львов 2008, с. 260-272.
2. Панкова Е.В. Туристическое краеведение Учебное пособие / Панкова Е.В. // Киев - Издательство: Альтерпрес, 2003. - 352 С.
3. Электронный ресурс / [Режим доступа: http://ua.igotoworld.com/ua/poi_catalog/2301-543-temples-rivne-oblast.htm].
4. Галамай А. Н. Отношение государства к православной церкви в Ровенской во второй половине 1950-х - 1960-х гг. / А. Н. Галамай // Научные записки [Винницкого государственного педагогического университета имени Михаила Коцюбинского]. Серия: История. - 2010. - Вип. 17. - С. 149-153. - Режим доступа: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzvdpu_ist_2010_17_32.
5. Безручко Л. Оценка историко-культурного потенциала Турковского района для нужд религиозного туризма / Любомир Безручко // туристическим путями Прикарпатья: сборник научных трудов / Министерство образования, науки, молодежи и спорта Украины, Львовский институт экономики и туризма; под редакцией Р. Береста. - Львов: Издательство Львовской политехники, 2012. - С. 110-121. - Библиография: 5 названий.
6. Волошин И. М. Туристические ресурсы Украины с атласом туристических путешествий: справ. изд. / И. М. Волошин, Л. Ю. Матвийчук, К. В. Ненько. - Львов: ЛДУФК, 2015 - 437 с.
7. Миненко Т. - Покровская церковь села Тайкуры, как объект изучения историко-культурного наследия края; Актуальные вопросы культурологии / Альманах научного общества «Афина» кафедра культурологии и музееведения / Выпуск 12 - 2012
8. Igor Stamenković. Tourism Assessment of Roman-Catholic Sacral Objects Using Analytical Hierarchy Process (Ahp) - Case Study of Novi Sad, Petrovaradin and Sremska Kamenica / Igor Stamenković, Miroslav Vujičić // Turizam Volume 18 Issue 4 185-202 (2014).
9. Mirko Grčić. Sacral geography of orthodox christianity and religious tourism / Mirko Grčić // Bulletin of the serbian geographical society / 2010 year / tome XC - No 3
10. A. Goral / international journal of heritage and sustainable development / A. Goral // vol 1. no 1. june 2011 pp. 49-59
11. Викимедіа Україна. Реєстри пам'яток - Електронний ресурс - [Режим доступа: http://wikilovesmonuments.org.ua/listy_pamiatek/].
12. Коротышка И.М. География Ровенской области. Природа, население, хозяйство, экология / Коротышка И.М., Коротун Л.К. / Ровно 1996 - 274 с.
13. Архитектурные памятники Заричненщины [Электронный ресурс]: библиографический указатель литературы / Заречненская ЦРБ. - Заречное ... Церковь святого великомученика Дмитрия Солунского / Ровно, 2008. - с.54
14. Историческая Волинь. Электронный ресурс: [Режим доступа: www.istvolyn.info].
15. Электронный ресурс / Отдел культуры и туризма Ровенской области / [Режим доступа: <http://cultura.rv.ua/?p=1351>].

16. Фонд сакрального искусства в Волынском краеведческом музее: этапы формирования (1929-2009 годы) / Е.И. Ковальчук // Труды Центра памятниковедения: Сб. науч. пр. - 2009. - Вып. 16. - С. 118-130. - Библиогр. : 32 назв. - Укр.
17. Ковальчук Е. Коллекции сакрального искусства в Волынском краеведческом музее: ключевая база исследования / Е. Ковальчук // Странник. - 2014. - № 4. - С. 20-25. - Режим доступа: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mandriv_2014_4_6
18. Любичева А. Сакральный потенциал м. Киева и направления интенсификации его использования / А. Любичева, И. М. Стригун // География и туризм. - 2015. - Вып. 32. - С. 86-96. - Режим доступа: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gt_2015_32_11

References:

1. Bozhuk, TI "Methodological aspects of the measurement of the sacred objects for the purposes of tourism" / TI Bozhuk // Lviv State Institute of advanced technologies and management. Chornovil - Lviv 2008, p. 260-272.
2. Pankov E. Tourist Area Studies Textbook / EV Pankov // Kyiv - Publisher: Alterpres, 2003. - 352 S.
3. Guide to Ukraine - Electronic resource - [Access: http://ua.igotoworld.com/ua/poi_catalog/2301-543-temples-rivne-oblast.htm].
4. A. Galamay state's attitude to the Orthodox Church in Rivne region in the second half of 1950 - 1960. / OM Galamay // Scientific Notes [Vinnytsia State Pedagogical University]. Series: History. - 2010 - Vol. 17. - P. 149-153. - Access: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzvdpu_ist_2010_17_32.
5. Bezruchko L. Evaluation of historical and cultural potential Turka district for the purposes of religious tourism / Lubomir Bezruchko // Carpathian tourist routes: collection of papers / Ministry of Education, Science, Youth and Sports of Ukraine, Lviv Institute of Economy and Tourism; edited by R. bark. - Lviv, Lviv Polytechnic National University Publishing House, 2012. - P. 110-121. - Bibliography: 5 titles.
6. Voloshin IM Travel Resources of Ukraine satin tourist trips: argument. kind. / IM Voloshin, L. Yu Matviichuk, KV Nenko. - Lviv: LSUPT, 2015. - 437 p.
7. Minenko T. - Church of the Intercession village Taikury as an object of study of historical and cultural heritage of the region; Current issues of cultural studies / Scientific Society Almanac "Athene" Department of Cultural Studies and Museology / Issue 12 - 2012
8. Igor Stamenković. Tourism Assessment of Roman-Catholic Sacral Objects Using Analytical Hierarchy Process (Ahp) - Case Study of Novi Sad, Petrovaradin and Sremska Kamenica / Igor Stamenković, Miroslav Vujičić // Turizam Volume 18, Issue 4 185-202 (2014).
9. Mirko Grčić. Sacral geography of orthodox christianity and religious tourism / Mirko Grčić // Bulletin of the serbian geographical society / 2010 year / tome XC - NO 3
10. A. Goral / international journal of heritage and sustainable development / A. Goral // vol 1. no 1. june 2011 pp. 49-59
11. Wikimedia Ukraine. List of monuments - Electronic resource [Access: http://wikilovesmonuments.org.ua/listy_pamiatek/].
12. Shorty I. Location Rivne region. Nature, population, economy, ecology / IM Shorty, Shorty LK / Exactly 1996 - 274 p.
13. Architectural monuments Zarichnenschyny [electronic resource]: bibliography of literature / Zarichnensky TSRB. - Zarechnoye ... Church of St. Demetrios the Great Thessalonica / Rivne, 2008. - p.54
14. Historical Volyn. Electronic resource [Access: www.istvolyn.info].
15. Electronic resource / Department of Culture and Tourism of Rivne region / [Access: <http://cultura.rv.ua/?p=1351>].
16. Foundation sacred art museum in the Volyn: stages of formation (1929-2009 years) / EI Kovalchuk // Labour Centre monuments: Coll. Science. pr. - 2009. - Vol. 16. - P. 118-130. - Ref. : 32 names. - Ukrainian.
17. Kovalchuk E. Collection of sacred art museum in the Volyn: source base study / EA // Mandrivets Kovalchuk. - 2014. - № 4. - P. 20-25. - Access: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mandriv_2014_4_6
18. Lyubitseva AA Sacral potential m. Kyiv and direction of intensifying its use / AA Lyubitseva, IM Stryhun // Geography and tourism. - 2015. - Vol. 32. - P. 86-96. - Access: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gt_2015_32_11